

ROZDZIAŁ I.

§ 1. Energia.

Jeżeli mamy bryłę o masie m , poruszającą się z szybkością v , to zawiera ona energję ruchu

$$\frac{mv^2}{2} \text{ kgm/}$$

Rzeka płynąca zawiera również energję, możnaby powiedzieć, że jest to masa ciągła i wyrazić ją jako masę na sekundę. Biorąc pewną strugę możemy wyznaczyć jej energję $\frac{mv^2}{2} \text{ kgm/}$. Jeżeli wiadomo, że na sekundę w danej strudze przepływa $Q \text{ m}^3$ wody, to energia tej strugi będzie:

$$1/ \quad E = \gamma \frac{Q v^2}{2 g} \text{ kgm/sek}$$

Wiadomo, że jeżeli ciało spada z wysokości H , to szybkość końcowa $v = \sqrt{2gH}$, a więc

$$\frac{v^2}{2g} = H$$

możemy zatem powiedzieć, że H jest to energia spadku z wysokości H jednostki ciężaru, bo ciężar G zastąpiliśmy tu przez 1. Podstawiając to do równania 1/ otrzymamy:

$$1/ \quad E = \gamma Q H \text{ kgm/sek.}$$

Jeżeli mamy 2 poziomy wody, przyczem różnica tych poziomów wynosi H , oznacza to, iż mamy w tem miejscu źródło energii, potrzeba tylko by woda zaczęła płynąć z wyżej położonego zbiornika do dolnego.

Wiadomo również, że jeżeli mamy słup wody o wysokości H , to u dołu jego mamy ciśnienie hydrostatyczne p kg/m^2 i wynosi ono

$$p = \gamma H$$

Zastępując w równaniu /2/ γH przez p otrzymamy:

$$/3/ \quad E = p Q = \frac{p}{\gamma} \gamma Q \quad \text{kgm/sek.}$$

czyli iloczyn z ciśnienia przez ilość wody jest również energią *mechaniczną*.

W ten sposób ciśnienie w rurze wodociągowej możemy uważać za źródło energii, otrzymamy ją wówczas, gdy woda zacznie płynąć.

Widzimy, że we wszystkich 3-ach równaniach na energję mamy wyraz γQ ; jest to ciężar wody. W dalszych naszych rozważaniach będziemy wszelkie wzory sprowadzali do 1 kg. wody na sekundę, przepływającej przez badany punkt. A więc w wodzie rzeki, która w danym punkcie posiada szybkość ruchu v

na każdy kilogram przypadnie energia

$$E = \frac{v^2}{2g} \text{ kgm/sek.}$$

W wodzie wodospadu o wysokości H na każdy kg. przypadnie

$$E = H \text{ kgm/sek.}$$

a więc H będzie nam przedstawiało nie tylko pewną wysokość, ale i pewną energję.

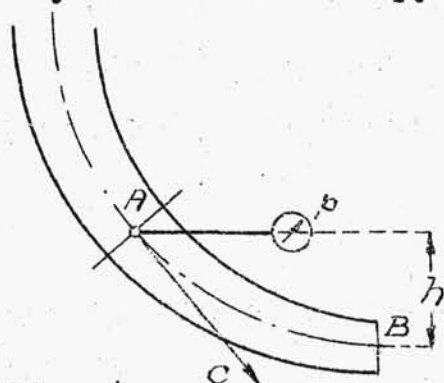
Rurociąg z ciśnieniem hydrostatycznym p będzie posiadał na każdy kg. wody w nim przepływającej energję

$$E = \frac{p}{\gamma} \text{ kgm/sek.}$$

Spotykamy się więc z energją, występującą w 3-ach postaciach: w postaci energii ruchu, różnicy poziomów i ciśnienia.

Przypuśćmy teraz, że mamy rurę doprowadzającą wodę i jest ona dostępna w pewnym punkcie pośrednim

A /rys.1/. Zachodzi pytanie, jaką mamy energję

Rys. 1.

w punkcie wylotowym B .

Postępujemy w następujący sposób: w punkcie A

wstawiamy manometr i konstatujemy, że mamy tam ciśnienie p kg/m^2 . Prędk.

kość z jaką woda przepłynie możemy wyliczyć z ilości wody, wypływającej z rury na sekundę, mając średnicę rury w badanym punkcie A . Również jest nam znana różnica poziomów między punktem A i B . Wówczas energja wody w punkcie B będzie:

$$\frac{\rho}{\gamma} + \frac{c^2}{2g} + h = H.$$

Całą tę energję wyrażamy jako energję spadku wody równą H . Podobne oznaczenie ilości energji będziemy stosowali i dalej bez względu na postać w jakiej występuje. Mówić więc będziemy o energji spadku H nawet tam, gdzie spadek nie będzie widoczny.

Energja wodna $\gamma Q H$ jako moc w koniach mechanicznych, wyrazi się:

$$HP = \frac{\gamma Q H}{75}$$

zaś zamieniając tę energję na pracę mechaniczną, dostosowaną do celów technicznych, nie zamienimy jej całkowicie, lecz zawsze nieco mniej, mianowicie:

$$HP = \frac{\gamma Q H}{75} \eta$$

gdzie η jest współczynnikiem skutku użytecznego.